

د تنیو د کرهني لپاره د څښلو او د ځمکې د اوبه کولو د اوبو ترلاسه کول د لمړيزې انرژۍ په مرسته:

هم ددې پروژې د بشپړولو لپاره تر دې زیاتې پیسې په کار وي، مگر بیا هم د ښوونځي ادارې او ښوونکو په گډه ددې پروژې د پلي کیدو هود درلود او نوموړی پروپوزل یې د پښ موسسې ته وړاندې کړ چې له نیکه مرغه د پښ موسسې لخوا دا پروژه منظوره شوه. منل شوي بودیجه د پښ لخوا د ښوونځي ادارې ته ورکړل شوه او له دې بودیجې څخه اضافي ۴۰۰۰۰ افغانی لگښت د ښوونځي د ادارې لخوا ورکړل شو.

د تنیو د کرهني لیسو په کال ۱۳۹۰ کې تاسیس شوي ده. دا لیسو د خوست ولایت د تنیو په ولسوالۍ کې پرته ده چې اټکلا ۲۰ کیلو متره د ولایت له مرکز څخه واټن لري. اوس دا لیسو له نقشي سره سم په پاڅه او اساسي ډول په ۲۵ جریبه ځمکه کې چې د سیمې د خلکو لخوا د کرهني لیسې ته ډالۍ شوي، ودانه شوي ده.

لیسې د څښلو او د اوبه کولو لپاره اوبه نه درلودې او د تنیو د ولسوالۍ د کرهني له مدیریت څخه چې تر څنګ یې موقعیت لري تر لاسه کولې چې دوی ته په ډیره گرانه بیه تمامیدې او دا د ښوونځي له مالي توانه بهر کار وو. له بل پلوه د کرهني د یو ښوونځي د عملي کولو او د تجربوي ځمکو د اوبه کولو لپاره د اوبو شتون ډیر اهمیت لري.

په کال ۲۰۱۵ م کې د لمړيزې انرژۍ په مرسته ۱۴۰ متره ژورې څاه څخه د اوبو د ترلاسه کولو لپاره د اوبو د را ایستلو یوه پروژه پلان کړه چې دا ستونزه هواره کړي.

د ښوونځي ادارې د پروژې په عملي کولو پیل وکړ او د ټاکل شوي نیټې او پلان مطابق پروژه په بریالیتوب سره بشپړه شوه. اوس دا ښوونځي د څښلو او د یو جریب ځمکې د خړوبولو لپاره اوبو ته لاسرسی لري. اوسمهال د کرهنيزو کړنو عملي چارې په ښوونځي کې دننه تر سره کیږي او تر ۳۰ ډولونو زیات نباتات د ښوونځي په تجربوي ځمکې کې د زده کوونکو لخوا کرل شوي دي.

د تنیو د کرهني د لیسې مدیریت له ښوونکو سره په گډه ددې موخې د ترلاسه کولو لپاره یو پروپوزل چمتو کړ، په واضح ډول یې د ښوونځي وضعیت پکې بیان کړ او ورسره یې ددې پروپوزل ځانګړې موخې هم ښکاره کړې. دوی زیاته کړې وه چې څرنگه به ښوونځي له دې پروژې ګټه پورته کړي او دا به څنګه د زده کوونکو په عملي زدکړو کې مثبتې اغیزې ولري.

په پای کې زموږ پروپوزل د پښ موسسې لخوا قبول شو او زموږ ښوونځي ددې پروژې په پلي کولو پیل وکړ، دا پروژه له ژورې څاه څخه د لمړيزې انرژۍ په مرسته د اوبو را ایستل وو. که څه

ددې پروژې تطبیق پر ښوونځي او زده کوونکو ډیرې مثبتې اغیزې درلودې. اوس زده کوونکي کولی شي خپل ټول عملي کارونه د ښوونځي په چاپیریال کې تر سره کړي او کرهني محصولات یې په مارکیټ کې د عملي کارونو د پایښت او د مالي ستونزو د هوارولو لپاره پلورل کیږي. په ۲۰۱۵ م کال کې د تنیو د کرهني لیسې د ښوونځي په انګر کې د خپلو محصولاتو د پلورلو لپاره مارکیټ جوړ کړ چې خپل تولیدات د سیمې پر خلکو وپلوري او له دې لپارې خپلو زده کوونکو ته د سوداګرۍ وړتیاوې هم ورزده کړي.

زده کوونکي د محصولاتو د راټولولو په مهال

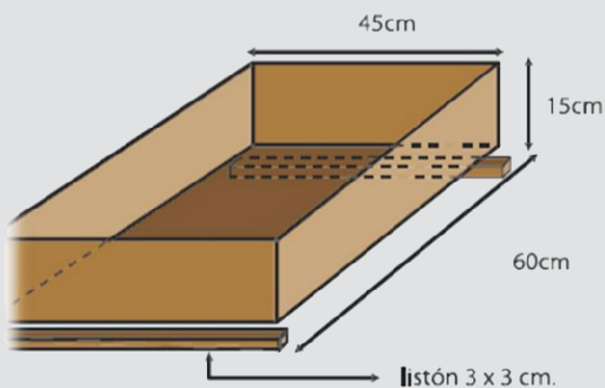

د تنیو د کرهني د ښوونځي زده کوونکي او ځایي خلک د مارکیټ په ورځ

د پښ موسسې د لارښوونو او حمایت څخه مننه کوو چې په پایله کې یې موږ اوس د څښلو او خړوبولو لپاره اوبه په واک کې لرو.

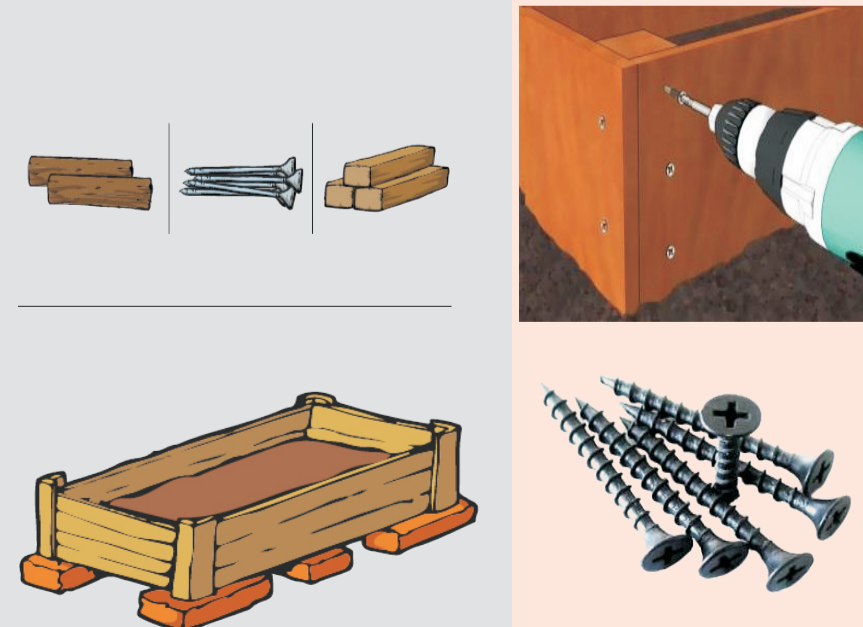
څه کار باید ترسره کړو؟

د کرلو د بکس د جوړولو لپاره د لرګیو کارول: ۶۰ سانتي متره اوږدوالی، ۴۵ سانتي متره سور او ۱۵ سانتي متره لوړوالی ښه کڼل کیږي (۲ انځور). د بکس د کنجونو د تقویت لپاره له لرګینو بازو گانو څخه کار واخلي او همدارنگه باید ډاډه شئ چې د یوې زیاتې کچې میخ، تختو او پایو له کارولو څخه وروسته ستاسې بکس د خاورې د وزن لاندې مات نشي. دا مو په یاد وي چې بکسونه باید د لیردولو وړ وي هڅه وکړئ چې غټ بکسونه جوړ نکړئ. دهر دوو تختو ترمنځ نیم سانتي متر واټن پریردئ او یا د نم ایستلو لپاره وړوکي سوري جوړکړئ. لاندې انځورونه: د کرلو د بکس ایښودل پر ورو تختو او یا څښتو (۳ انځور)

۲ انځور وړ اندازه: اوږدوالی ۶۰ سانتي متره، ۴۵ سانتي متره سور او لوړوالی ۱۵ سانتي متره

۳ انځور: د کرلو د بکسو ایښودل پر لرګینو بازو گانو او یا څښتولوموږی انځور: د لرګیو، میخ او بازوگانو، پیچ او

د کرلو د بکسونو جوړول

د کرلو د بکسونو جوړول او د غذايي توکو تولید یوه بوختونکي پروژه او د تولید یوه سالمه لاره ده. دا د پیسو د سپما لپاره هم یوه ښه لاره ده او د سبزیو د کرلو لپاره د ځمکې د یوې کولو په پرتله یوه غوره هڅه ده چې په یو لږ وخت کې ترلاسه کیږي. دا دهغو ټولو کسانو لپاره چې مختلف عمرونه لري، ښه کڼل کیږي. ماشومان کولی شي پوه شي چې غذايي توکي څرنگه له تخم څخه ترلاسه کیږي. د کرلو د بکس جوړولو لپاره هغه شیانو ته چې تاسې اړتیا لرئ عبارت دي له: لرګي، میخونه، بازوگان او که وغورئ چې یو څه پرمخ تللی بکس جوړ کړئ، په داسې مهال کې نور سامان لکه برمه، پیچونه او داسې نورو شیانو ته اړتیا شته. (۱ انځور)

د ابو مسلم خراساني د کرهني او وترنری انستیتوت بنسټ په ۱۳۸۰ کال کې د جوزجان ولایت په شبرغان ښار کې کښېښودل شو او په ۱۳۹۱ کال کې انستیتوت ته ارتقا وکړه چې اوس ۴۸۵ زده کوونکي لري، ۹۰ تنه یې نجوني او د ۲۴ استادانو له خوا ورته تدریس کېږي. دا انستیتوت تر اوسه د جوزجان ولایت د پوهني ریاست په ودانۍ کې تدریس کوي. د ابومسلم خراساني د کرهني انستیتوت د خپلو زده کوونکو او استادانو د عملي کارونو لپاره ۳۰ جریبه ځمکه په واک کې لري چې د شبرغان له ښاره ۱۵ کیلومتره واټن لري له انستیتوت څخه د خای د لیرې والي

له امله زده کوونکي نشي کولی خپل عملي کارونه په خپل وخت په نوموړي سیمه کې ترسره کړي. په هغه ناسته کې چې د انستیتوت مدیر د جوزجان ولایت د کرهني له ریاست سره درلوده وکولی شول ددې ریاست ۳ جریبه ځمکه چې د شبرغان په ښار کې موقعیت لري د خپلو زده کوونکو د عملي کارونو لپاره ترلاسه کړي. تر لاسه شوي ځمکه د ابو له نشتون سره مخ وه چې د پښ د محترمي موسسي څخه د ترلاسه شوي سل زره افغانیو مرستې پر مټ د ۵۰ مترو په ژوروالي او ۶ اینچو په قطر یوه نیمه عمیقه څاه وکندله او د یو ایند او بو د پمپولو لپاره واټرپمپ او د څلورو ۲۰۰

واټو سولر تختو په نصبولو او د اوبو د ۸۰۰۰ لیټرو یوې ټانکې په لگولو سره اوس کولی شو دا سیمه سمسوره کړو او د ابومسلم خراساني ټول زده کوونکي او استادان کولی شي خپل ټول عملي کارونه په خپل وخت ترسره کړي چې ددې پروژې پلي کیدل زموږ د کرهني د انستیتوت لپاره یوه ښه لاسته راوړنه گڼل کېږي او د پوهني سره د پښ موسسي ددې انساني مرستو او د جوزجان ولایت د کرهني له محترم ریاست له مرستو څخه مننه کوو.

خاوري څخه راوځي او په تودو سیمو کې چې کچالو په مني کې کرل کېږي د وري د میاشتي په پیل کې له خاوري څخه رواځي. غوږی له ځمکې څخه له راوتلو وروسته یوه لنډه الوتنه کوي او خپل ځان د کچالو یوې نږدې کروندې ته رسوي. د کچالو له پانو او ځانگو څخه څو ورځې تغذیه کوي، بیا حشرې جوړه کېږي او بیا بنځینه حشره خپلې هڅې په یوځایي ډول له ۲۰ تر ۸۰ هگیو د پانو پر شا اچوي. یوه لپاره چې بزگران کولی شي په آسانی سره د دې غوږی مخنیوی وکړي، کرهنيز تناوب دی. دا په دې مانا چې که بزگران سړکال کچالو کړي، بل کال دې غنم یا اوربشي وکړي، ددې لپاره چې د غوږی هغه تخم او لاروا چې په ځمکه کې پټ دي، له منځه ځي. د بامیان ولایت بزگران هم له مور سره خپلې تجربې شریکوي او وایي چې مور د کرهنيز تناوب تجربه کړې ده او له همدې امله دی چې یو کال غنم کړو او یو کال کچالو. (بزگرانو خپلې ځمکې په دوو برخو ویشلې دي په یوه برخه یې کچالو کړي او په بله برخه غنم او بل کال بیا بل کال د کښت ځای بدلوي) بزگران پخپله کرهنيز تناوب د خوړو د ساتنې، له ناکاره بوټو او مضره حشراتو سره د مبارزې لپاره گټور بولي او دا کار دوی په تجربې سره ثابت کړی دی. ځوانه حشره د ۱۰ ملي مترو په اوږدوالي دایروي جوړښت او د وزرونو پوښ یې توري لیکي لري. ددې حشرې لاروا کره مالومېږي او د تنې په دواړو خواوو کې دوه توري ټکي شته. تخم یې ژیر- نارنجي دی. دا لاروا د پانو پر شا د اوبسکالي په بڼه موندل کېږي. په بامیان ولایت کې چې د بزگرانو ستر محصول کچالو تشکیلي، له نیکه مرغه د کلورادو غوږی چې ددې محصول یو ستر دوښمن دی په ژمي کې د هوا د زیات سوږوالي له امله افغانستان د نور ولایتونو په پرتله کم دی. محمد حسن خالقي

دا آفت له ۱۸۷۷ کال څخه وروسته د کچالو او نورو محصولاتو له وارداتو سره له امریکا څخه اروپا ته وارد شوی دی. د خپریدو سیمه: د کچالو غوږی له کاناډا، شمالي او مرکزي امریکې څخه ډیرې اروپایي هیوادونو، روسیې، ترکیه، تونس، الجزایر او لیبیا ته خپور شو. دا حشره زموږ د گران هیواد شمال بغلان، سمنگان، تخار او بدخشان په ولایتونو کې هم خپره شوې ده. نوموړې حشره د کچالو له پانو څخه تغذیه کوي او کچالو ته درانه تاوانونه اړوي. دا غوږی له ۹-۱۱ ملي متره اوږدوالی او ۶ ملي متره پلن والی لري او بیضوي بڼه لري. د وزرونو پوښونه یې لس توري عمودي لیکي لري چې له همدې نښو سره له نورو غوږیو جلا کېږي. نارینه حشره یې له بنځینې څخه لږه وړه او اوږده ده. ددې حشرې سر وړوکی دی او ژیر نارنجي رنگ لري. ښاخونه یې ۱۱ بنده لري چې لومړنی بند یې غټ او اوږد دی، توري مرکبي سترگې او سینه یې سور رنگ لري چې توري لکې ورباندې دي. د بالغې حشرې وزن له ۱۰۰ تر ۲۰۰ ملي گرامه دی. دا غوږی د لاروا په بڼه او هم د کاملې حشرې په مهال خپل کوربه ته تاوان اړوي. دا حشره د لاندې عواملو له امله یو قرنطیني آفت گڼل کېږي. دا حشره ژمی د کاملې حشرې په ډول د خاوري د ډولونو سره سم له ۵-۲۰ سانتي متره ژوروالي کې تیروي. د سرو سیمو د غوايي د میاشتي په مساعده هوا کې بشپړه حشره له

په کچالو کې د کلورادو غوږی:

په ځمکه کې د کرهنيز تناوب پواسطه د کلورادو د غوږی مخنیوی کولی شو. د کلورادو غوږی د نباتاتو یو پانه خوړونکی آفت گڼل کېږي چې ډیرې د کچالو، رومي، مرچ، تنباکو او توروبانجانو باندې یرغل کوي. ددې غوږیو د شمیر له ډیریدو سره د تازه نبات پانې او ځانگې له منځه ځي او د بزگرانو هڅې یې پایلې کېږي. د کیمیاوي دواوو کارول او په کرهنيز تناوب عمل کول هغه لارې دي چې بزگران کولی شي په خپلو کروندو کې له دې آفت څخه مخنیوی وکړي. دا غوږی د Coleoptera په اړدر، د Chrysomelidae په فامیل پورې اړه لري او علمي نوم *Leptinotarsa decemlineata* دی او د کچالو لپاره ستر خطر گڼل کېږي. ددې غوږی اصلي سرچینه شمالي امریکا ده او په دې هکله لومړي ځل په ۱۸۲۳ زیږدیز کال د امریکې په کلورادو ایالت کې د توماس سی (Thomas Say) راپور ورکړ شو او ونومول شو.

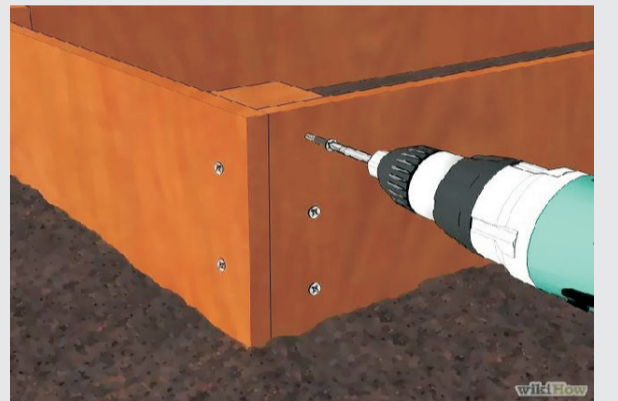

کرلو د بکسو د جوړولو میتود

1- د کرلو د بکس د ایښودلو ځای: کله مو چي په یو ځای کي د بکس د ایښودلو هوډ وکړ، د بکس د بازو گانو د ایښودلو لپاره ځمکه غوچه کړئ. دا بازو گان په ساده ډول د ځمکي پر سره هم ایښودلی شو او یا هم په ځمکه کي څو اینچه ژور ایښودلی شو. دا چي څومره یي ژور نصبوی دا په تاسو او ستاسو پر پلان پوري اړه لري.

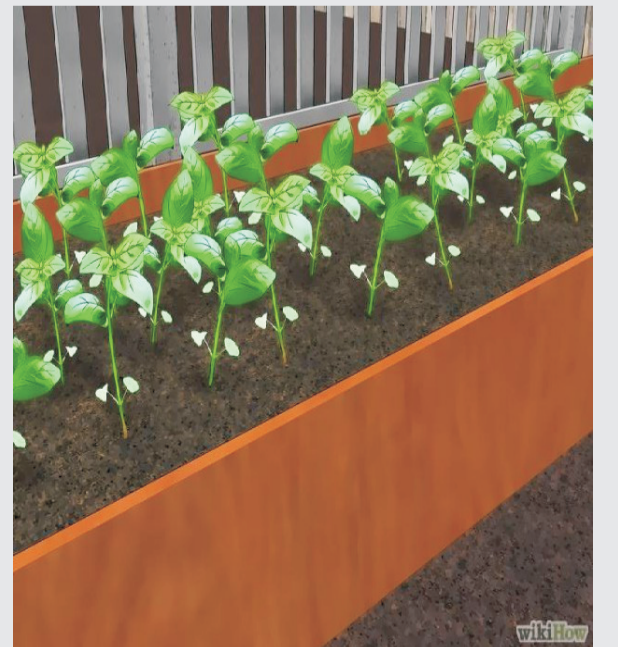
4. د تختو برمه کول په اړینو ځایونو کي: د پیچونو ځایونه له باندې څخه په سمه توگه و ټاکئ او سوري یي کړئ او یا په مستقیمه توگه پیچونه د برمي پواسطه په تختو او بازو گانو کي ټینگ کړئ.

7. د خاوري اچول: د کرلو لپاره یو څه ترکیبي خاوره راوړئ چي په فوت مکعب یا متر مکعب اندازه کيږي یا د یو کراچي پواسطه یو څه خاوره راوړئ او بکس پرې ډک کړئ. خاوره ښه تخته کړئ. او د بکس د دیوالونو له څوکي څخه ۲ اینچه یا ۵ سانتي متره ځای خالي پریردئ.

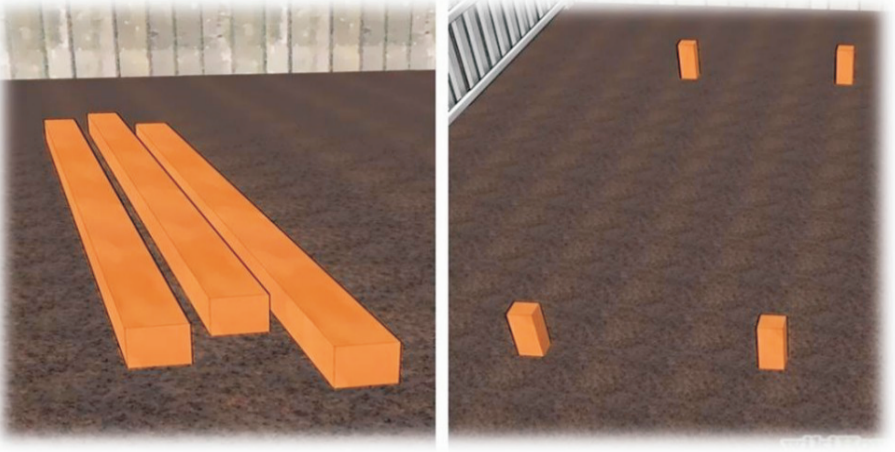
8. اوس د کرلو بکس د کرلو لپاره چمتو دی: دا ښه ده چي داسي نباتات وکړئ چي لنډي ریښي ولري. لکه: (کاهو، پالک، دنیا او نور سبزیجات). د غوچو بکسونو کارول د هغو سبو لپاره پکار دی چي اوږدې ریښي لري. د سري د کارولو څخه دامن شی او د کال د فصلونو سره سم د نباتاتو کرل پلان کړئ.

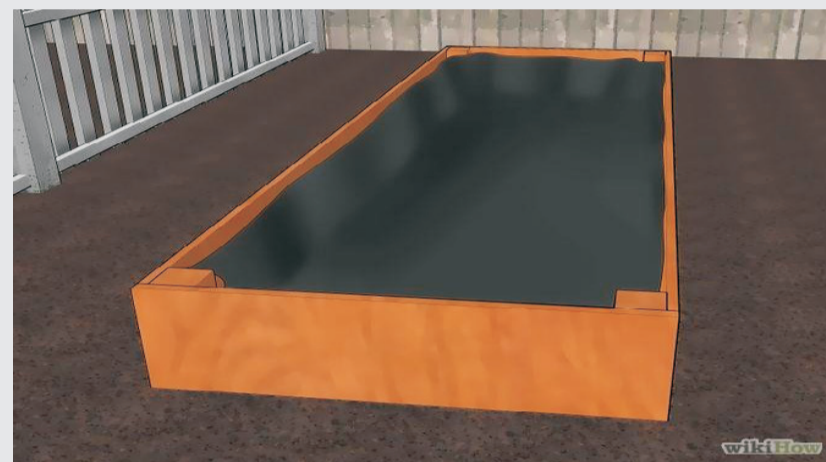
3. د ځنگونو د دیوالونو غوڅول: د بکس د اوږدوالي لپاره د تختو غوڅول، دا باید د اوږدې ضلعي د دوو بازو گانو د بهرنی برخي سره برابر او د لنډې ضلعي تختي باید داسي غوڅي شي چي د اوږدوالي د تختو سره هم پټ کړي.

2- د لرگینو پایو چمتو کول: د ۴ X ۴ اینچه لرگیو کارول د بکس د کنجونو لپاره هغه داسي غوڅ کړئ چي اوږدوالي یي د بکس له لوړوالي سره برابر او یا یو څه کم وي. که بکسونه له ۸ فوتو څخه اوږده وي، باید تاسي د پایو له بازو گانو څخه د بکس د منځ برخي د مهارولو لپاره هم کار واخلي.

6. د ناکاره بوټو د کنترول لپاره د ټوکر نصبول: بیا د ساتونکي ټوکر پر سر د ناکاره بوټو د کنترول لپاره یو بل ټوکر هوار او نصب کړئ. دا ټوکر د بکس په ټولو دیوالونو باندې هم نصب کړئ. دا له ځمکي څخه د ناکاره بوټو د کنترول لپاره ښه دی.

تیلیریوسیس (theileriosis)

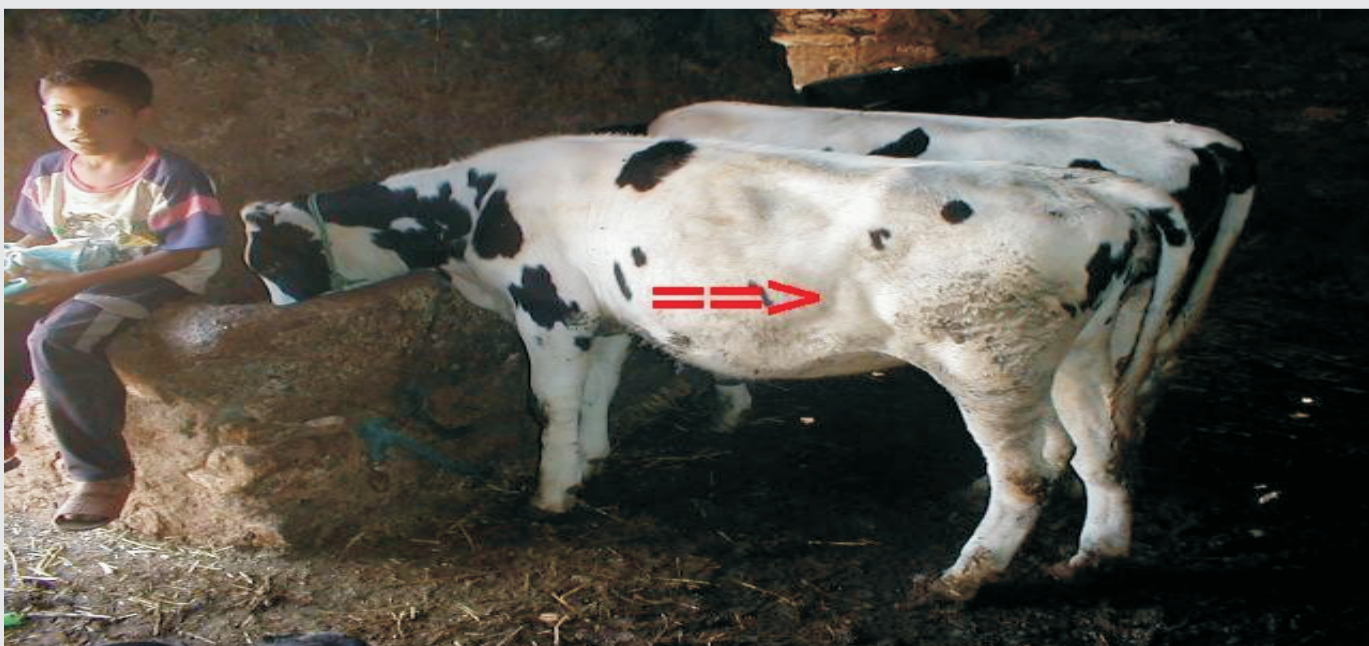
4- د ناروغی کلینکي نښي: د ناروغی تفریحي دوره له 10-25 ورځو پوري ده او د ناروغی په ساده شکل کي له 15-25 ورځو داختمه کېدلو وروسته مړینه منځ ته راځي د ناروغی کلینکي نښي عبارت دي د مخاطي غشا کم رنگه کېدل؛ دویني کموالي؛ د لنفاوي غدو غټوالی؛ د او ښکو بهیدل؛ د وزن بایلل او د عضلاتو سستوالی په لومړي پړاو کي قبضیت او په وروستي پړاو کي وینه لرونکي اسهال لیدل کېږي. د نوموړي ناروغی د مړیني سلنه په څارویو کي له 40-90 سلني پوري ده وطني نسلونه نسبت اصلاح شوو نسلونو ته مقاوم وی.

5- تشخیص: دویني څخه په جوړ شوي سلايد او یا د لنفاوی غدو د غوڅولو څخه د سلايد اخیستل او په لابراتوارکي د نوموړي پروتوزاو موندنه د ناروغی تشخیص بیانوي او همدارنگه د کلینکي نښو په پیژندلو سره د نوموړي ناروغی تشخیص ترسره کېږي.

1- تعریف: تیلیریوسیس د غواگانو او غوایانو او اوبسانو د خمنځکو (کنو) په واسطه تولید شوي ناروغی ده چي د (Theileria annulata) پواسطه منځ ته راځي او د ویني د کموالي؛ زیري؛ لوري تبي؛ تنفسي ستونزو او ویني لرونکي اسهال په ښودلو سره د پیژندلو وړده.

2- لامل: د تیلیریوسیس لامل د ویني پروتوزوایي پرازیت دی چي د (Theileria annulata) په نامه یادېږي او د (Hyaloma) جنس د خمنځکو په لارو کي ژوند کوي. کله چي نوموړي خمنځکه د څارویو پر پوستکي پوري و نښلي نو د ویني څخه د تغذیي په پایله کي سپوروزیتونه د حیوان ویني ته داخلېږي او دویني سره کرویات تر حملې لاندې نیسي.

3- اخته کېدونکي څاروي: په لومړي گام کي په دې ناروغی غواگاني /غوایان او په دوهم قدم کي میښي او اوبسان اخته کېږي.

تیلیریوسیس (theileriosis)

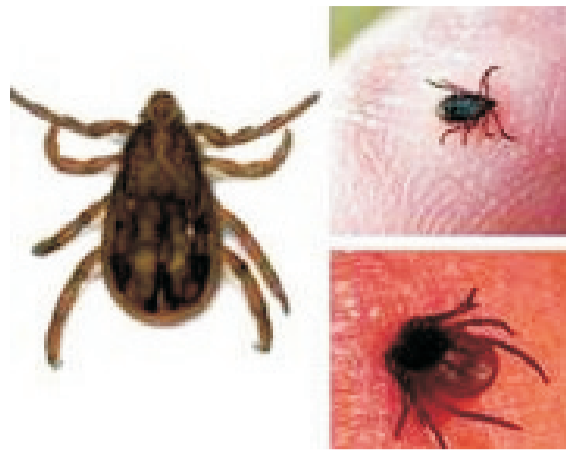
تفریحي تشخیص: بابیزوسیسی؛ اناپلازموسیسی؛ هیموراجیک سپتیسیمیا او تغذیوي بی نظمي.

6- درملنه: د نوموړي ناروغی د درملنی لپاره د پروتوزوا ضد درمل لکه (Buparakuone) توصیه کېږي چې د کلینکي نښو په کموالي کې مرسته کوي.

7- مخنیوی او کنترول: د څارویو او د هغو د اوسیدلو د ځای سمې روغتیا مراعت کول ترڅو (کني) خمندکي د حیوان د جسد سره تماس پیدا نکړي همدارنگه د نوموړي ناروغی د مخنیوي لپاره د واکسیناسیون تطبیق چې د سپوروزویت دوز او همدارنگه د شیزونت د ضعیف دوز تطبیق مرسته کوي برسیره پردې د نیگاوان پوډرو څخه محلول جوړول او په هغې باندې د حیوان ککړول او (Ivermectin) استعمال د خمندکو د حملو په کموالي کې مهم رول لري.

بابیزوسیسی (Babesiosis)

د ناروغی مترادف نومونه (Red Water. Tick fever. Piro plasmnosis)

تعریف: بابیزوسیسی په شخوند و هونکو څارویو کې د خمندکو پواسطه تولید شوي ناروغي ده او د ناروغيو لامل د وینې د سرو حجراتو دننه ژوندکوي.

عامل: د بابیز دوه مهم ډولونه عبارت دی له Babesia-2 Babesia bovis-1 biqemina چې د گرمو سیمو په غواو کې ناروغي منځ ته راوړي.

لیویدینه: د بابیز واره ډولونه (Babesia bovis) او (Babesia bigemina) د خمندکو د هغو ډولونو څخه دی چې د (Boophilus) په جنس پورې تړلي دي او

په شخوند و هونکو کې ناروغي منځ ته راوړي.

کلینکي نښې: د نوموړي ناروغی تفریحي دوره له 7-35 ورځو پورې ده او د ناروغی ساده بڼه یوه اونی وخت نیسي. لومړنی نښه یې د بدن د تودوخې د درجې لوړوالی دی چې له 41-42 سانتی گریډ

بې اشتهايي، تنفسي ستونزې، د عضلو لږزیدل، د وینې کموالی، د وزن بایلل او په تشو بولو کې د هیمو گلوبین شتون د ناروغی په وروستیو پړاوونو کې لیدل کېږي. همدارنگه کله قبضیت او کله اسهال لیدل کېږي په بلارېو څارویو کې د بلاربتوب په وروستی پړاو کې د بچي اچونه هم لیدل کېږي.

تشخیص: د ناروغی د تشخیص لپاره دویني څخه سلايد اخيستل کېږي او د رمنځ په واسطه وینه په سلايد باندې خپرېږي او د میکروسکوپ پواسطه لیدل کېږي او همدارنگه کلینکي نښې د نوموړي ناروغی په تشخیص کې مرسته کوي.

درملنه : 1- Diminazine (Barnil) aceturate

2- imido carb dipropionate (Imezol)

پورتني دواړه درمل د بابیز یوسس د ناروغی لپاره اغیزمن دي.

مخنیوی او کنترول: د نوموړي ناروغی د مخنیوي لپاره واکسین باید تطبیق شي.

او همدارنگه د خمندکو (کنو) کنترول د نوموړي ناروغی په مخنیوي کې مهم رول لري.

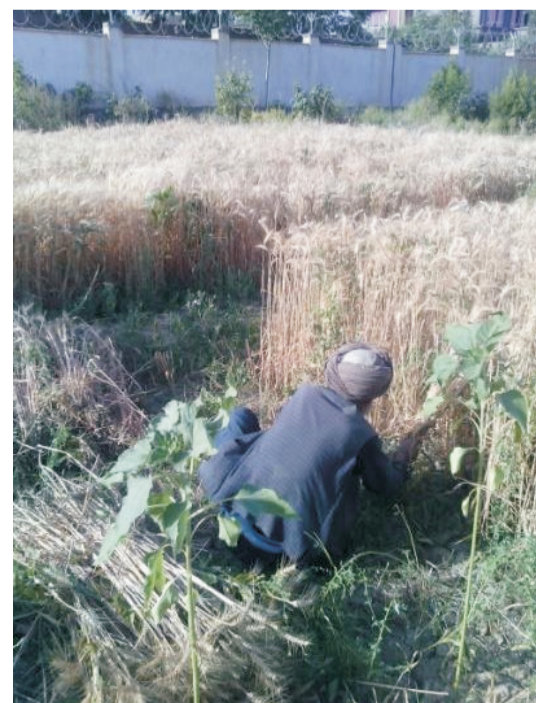
استاد گل احمدشاه شمیره 0774001899

د مزار ۹۹ د ساحې تولید ۱۰،۹ کیلو گرامه د دې شپږو ورايتیو له حاصلاتو څخه د سولي ۲۰۰۲ ورايتی ترټولو زیات حاصل نښي. د نوموړو هرو ورايتیو څخه یوه گیدی غنم له ساقي سره د بیلگي په توگه جلا، جلا جوړ او نومونه یې پرې ولیکل شول او د زده کوونکو د آشنایی او مالوماتو لپاره په لابراتوار کې کنبینودل شول همدارنگه له هرې ورايتي څخه ترلاسه شوي غنم په ځانگړو بورېو کې واچول شول ترڅو په امن ډول وساتل شي. چمتو کوونکی: شیرمحمد قربانزاده د فاریاب د کرهني او وترنري انستیتوت استاد

د هر پلاټ د غنمو ورايتی په جلا، جلا ډول د محلي وسایلو په مرسته په سیمه کې میده او پاک او ترلاسه شوي پایلي یې په دې ډول وي: د مقاومي ۰۹ ساحې تولید ۷،۶ کیلوگرامه د للمي ۳ ساحې تولید ۷،۷ کیلوگرامه د دارالامان ۰۷ د ساحې تولید ۱۱ کیلوگرامه د بغلان ۰۹ د ساحې تولید ۱۲ کیلوگرامه د سولي ۲۰۰۲ د ساحې تولید ۱۰،۹ کیلوگرامه

میخانیکي وسایلو دوه ځلي یې ناکاره بوتې راټول شول چې د کار په هر پړاو کې زده کوونکي پکې دخپل وو او د اړوند استادانو لخوا اړینه لارښوونه ترسره کیده.

د غنمو د ۶ ورايتیو پرتله ایز کرل د فاریاب د کرهني او وترنري په انستیتوت کې

د کرهني د لیسو او انستیتوتونو د خبرلیک محترم لوستونکو:

د فاریاب د کرهني او وترنري انستیتوت د نظري درسونو ترڅنګ تل هڅه کړې چې د خپلو زده کوونکو او محصلینو دلانښې زدکړي لپاره یولړ عملي کارونه په لاره واچوي او دا چارې د میوو، سبزیجاتو، صنعتي نباتاتو، مثمرو او غیر مثمرو ونو، زینتي گلان او د غلو ډولونو پورې اړه لري. د عملي کارونو له جملې څخه یو هم د غنمو د مختلفو ورايتیو کرل دي چې د انستیتوت د ننه ترسره شوي چې درنو لوستونکو ته یې وړاندې کيږي:

په ۱۳۹۵/۸/۲۳ نیټه ۲۰۰ مترمربع ځمکه د زده کوونکو پواسطه نرمه، هواره او چمتو کړای شوه. ۴ کیلو گرامه یوریا او دای امونیم فاسفیټ ځمکې ته ورکړل شوه او بیا پټی په شپږو ۲۵ متره پلاټونو وویشل شوه ترڅو په تجربوي بڼه د غنمو مختلفې ورايتي پکې وکرل شي او ومو کولای شول د غنمو شپږ مقاومي ورايتی (مقاوم ۰۹، للمي ۳، دارالامان ۰۷، بغلان ۰۹، سوله ۲۰۰۲ او مزار ۹۹) د کرهني له محترم ریاست څخه ترلاسه کړو. د هرې ورايتي له کرلو څخه دمخه مو تخم د ویتاواکس دوا له ټاکلي دوز سره اخته کړ ترڅو د تورکي له ناروغی څخه په امن کې شي او په هر پلاټ کې د اړوند استاد د لارښوونې سره سم د ۵۰۰ گرامو په کچه په ۵ پلاټونو کې په لاینونو او په یو پلاټ کې په شیندلي ډول د ۱۳ او ۱۴ ټولگیو د زده کوونکو لخوا وکرل شول. د وډیز فصل په اوږدو کې ۴ ځلي د څاه په اوبو خړوب شول او یوازې یو ځل د وړي د ایستلو په مهال ۴ کیلوگرامه د نایتروجن سره ورکړل شوه او په

د سرکانو د زراعت مسلکي لیسې د شاتو مچپوه هکله لنډ مالومات

د مچپوروزنه

2. معیاري سیم لرونکي چوکاټونه د هر صندوق لپاره له ۱۰ تر ۲۰ دانو پورې
3. یو د لوگي پمپ
4. جالی لرونکي خولی
5. یوه جوړه دستکش برس
6. میخ او څټک
8. موم تراش
9. یو کیلو گرام نیم ملي متری سیم
10. حفاظتي جامي
11. د شاتو ایستلو ماشین
12. د شاتو لپاره اړین لوبني
13. د مختلف اندازو بوتلونه او لیبیلونه
14. د ملکي د ساتني لپاره پنجره
15. د یادښت کتابچه
16. نایلوني جالی

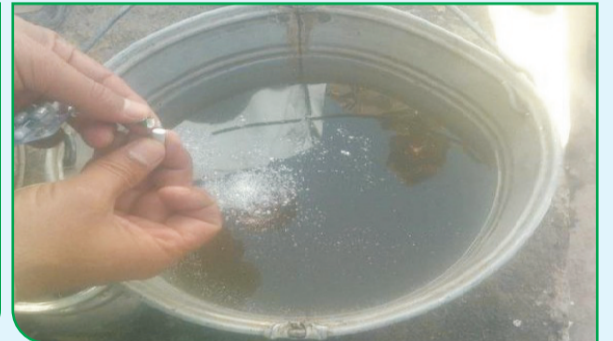
د مچپو د ښي روزني لپاره پوهي او تجربې ته اړتیا ده او کولی شو دا پوهه او تجربه د مچپو له یو مجرب روزونکي او یا د مطالعي او عملي کار له ليارې ترلاسه کړو. کله مو چې د مچپو روزني پوهه او تجربه ترلاسه کړه، بیا کولی شو د مچپو په روزنه پیل او ښه تولید ولرو. که مو تولیدات د مارکیټ د غوښتنې سره سم نه وي، ښه او کافي عواید نشي ترلاسه کولی. دا مهمه ده چې تولید کوونکي پوه شي چې دده پېرونکي څوک دي، څومره رانيسي او په کومه بیه یې اخلي. د تولید کیفیت هم یو بل مهم ټکی دی چې مارکیټ یې له تولید کوونکي څخه تمه لري. دا د یوې علمي نشریې موضوع نده، دا یوازې مور ته رانيسي چې څرنگه شوني دی چې له خپلې یوې وړې سرچینې څخه ښه تولیدات ولرو. د پښ موسسه به په نږدې وختونو کې د مچپو د روزني یو چپټر ولیکي چې په دې چپټر یا هډبوک کې، د مچپو د روزني په برخه کې به په تفصیل سره مالومات وړاندي شي. نه یوازې د مچپو روزنه ښه عواید لري لږې سره سره د نباتاتو د الفاح لپاره هم ګټور دی او د میوو او تخمونو په تولید کې زیاتي اغيزې لري.

د شاتو د مچپو تولیدات:
مچي له گیواو څخه مواد راټولوي او په کڼدو کې یې پروسس کوي. کله چې مچي ډول، ډول توکي کڼدو ته راوړي له نورو مچپو سره یې شریکوي چې دې کار ته د خورو شریکول یا (trophallaxis) وایي. له راوړل شویو توکو سره د مچي د مختلفو ارګانونو مواد لکه لیاری، د ګیډي مایعات او نور ترشحي مواد په دوامداره توګه ګډیږي نو ویلی شو چې د شاتو د مچپو تولیدات له سلګونو مختلفو توکو څخه جوړ شوي دي.

په کڼدو کې دننه			نیاتات
کرنی	موقعیت	په پروسس کې ترلاسه کېدونکي توکي	توکي
خواره دڅور پراختیا	د پرمخو په لاندیني برخه او د بچپو د تولید په حجرو کې چې لاروا ولري	د مچپو خواره، د گیاه عصاره، د تخم او بچپو لپاره شیره	د مچپو د شاتنیو پښو د ګردې د لیږد په برخه کې
ګرده شیندنه	له کڼدو د باندي	---	د سیني پر ویښتانو
خواره د موم او تودوخي لپاره اومه توکي	د آخري رمنځ په پورتنی برخه کې	شات	د شاتو په ځانګړي معده کې
د خالی د پرمخو جوړول د هکیو، بچپو او خورو لپاره	د پرمخو په هواره برخه کې	موم	
د خالی د سرولو او د شیری د تولید لپاره	د شاتو په ځانګړي معده کې	تبخیر	د شاتو په ځانګړي معده کې
د صندوق د دیوالونو په چاودو کې د تودوخي تنظیم د حجرو پاکول	د صندوق په دیوالونو کې	ماده موم مانند که زنبور توسط ان درز های آشیانه خود را میندد	در پاها سرپینناکه توکي، موم

- شات/honey: یو ډول طبیعي خواره توکي دي چې د شاتو د مچپو پواسطه د نباتاتو د گل او نورو برخو څخه نکتار راټولوي او په کڼدو کې یې پروسس کوي.
- نکتار یا Nectar: نکتار یا هغه شات چې د اوبو سلنه یې ۶۰ پورې وي چې د پروسس په یوه پړاو کې یې د اوبو سلنه له ۶۰ څخه ۱۸ ته راټیټیږي تر څو نکتار په شاتو بدل شي
- د شاتو د مچپو موم یا beeswas: د مچپو موم د سینګار به لوازمو، د شمعي او د نویو چوکاټونو په جوړولو کې کارول کیږي.
- د مچپو بچي یا bee brood: د شاتو د مچپو د بچپو پر تولید باندي ډیرې خبرې ندي شوي حال داچې دا پخپله د مچپو له تولیداتو څخه ګڼل کیږي، د مچپو بچي له پروټینو، شحم او نورو اړینو توکو لرونکي وي چې په ځیني هیوادونو کې د ورځنیو خورو په څیر کارول کیږي.
- د شاتو د مچپو زهر یا bee venom: مچي په خپلو ورځنیو خورو کې ګردې ته اړتیا لري او د خپلو زهر پواسطه د ګردې ځیني زهرې ترکیبونه په خورو تبدیلي.
- د بچپو یا د ملکي خواره یا Royal jelly: دا خواره ۶۶٪ اوبه، له ۴،۵ څخه تر ۱۷٪ معدني توکي یا منرالونه (سودیم، پتاشیم او کلسیم) له ۱۱ څخه تر ۱۳٪ کاربو هایدریټ، ۱۲٪ پروټین، ۵٪ شحم، ۳٪ ویتامینونه او نور لکه: انزایمونه لري چې د ملکي او لاروا خواره دي.
- موم ته ورته توکي یا propolis: یو سرپینناکه مخلوط دی چې د کڼدو د چاودونو د بندولو لپاره کارول کیږي.
- ګرده یا Pollen: یوه پروټین لرونکي ماده ده چې د نبات د گل په نرینه برخه کې تولیدیږي او د مچپو د روزونکو پواسطه راټولیږي او په نورو مچي روزونکو او حساسیت لرونکو کسانو یې پلوري.

پېژندلو او د هغو درملنه، د شاتو مچپو ته د خوراک ور کولو لارې او د صندوقونو د زیاتوالي په هکله زده کونکو ته په عملي ډول مالومات ورکول کیږي ترڅو زده کونکي وتوانیږي د شاتو مچپو روزنه په عملي ډول زده کړي. د یادولو وړ ده چې مونږ دا ۶ صندوقه مچي ۸ صندوقو نونه زیاتي کړي او ۱۰ کیلو شات مو هم ورڅخه راټول کړل چې فی کیلو مو په ۲۵۰ افغانی و پلورل چې جمله ۲۵۰۰ افغانی مولاسته راوړي دي چې د ذکر شوو پیسو څخه د مچپو په روزنه او پراختیا کې ګټه اخلو. بله داچې مونږ دوه صندوقه مچي د پیچ دري د کرهني مسلکي لیسې سره مرسته وکړه او په راتلونکي کې غواړو چې د کرهني له نورو مسلکي لیسوسره مرسته وکړو او هم یې په سیمه کې ترویج کړو لنډه دا چې د پښ موسسي د مرستو په برکت نن ورځ د سرکانو د کرهني لیسې په کنړ کې یو ښه نوم او مقام لري او د معارف ریاست لخوا تقدیريږي او په هر مجلس کې ورڅخه د بیلګې په ډول یادونه کیږي. د سرکانو د کرهني مسلکي لیسې په کنړ کې په عملي وسایلو سمباله ده او د ښي کارکردګي له امله دې لیسې ته دابتکاري لیسې نوم هم ورکړل شوی دی. دا مقام د پښ موسسي د مرستو او لارښوونو له کبله مونږته حاصل شوی دی چې په دې وسیله مونږ ورڅخه مننه کوو او د لا زیاتو مرستو هبله لرو

پیر ژر...

د بنسټیزو وړتیاوو په برخه کې د پښ موسسي راتلونکي ټریننګونه: مور به په ۲۰۱۶ کال کې د پلاستيکي ټولونو، گل خونو او د هغو د تولیداتو په اړه ټریننګونه ولرو. ددې ټریننګونو د زدکړي مواد به پیر ژر د پښ موسسي لخوا چمتو او کرهنيزي لیسو او انسټیټوټونو به یې ترلاسه کړي.

د کرهني د لیسو او انسټیټوټونو د عملي فعالیتونو نندارتون:

دا نندارتون به د روان کال د لرم په میاشت کې په کابل کې ترسره شي. د پښ موسسه به د کرهني لیسې او انسټیټوټونه وهڅوي څو د عملي کارونو پرزنتیشنونه، د زده کونکو پواسطه د ترسره شوو عملي کارونو انځورونه او ننداری ته د خپلو لیسو تولیدات چمتو کړي او هغه به په نندارتون کې د برخوالو ښوونځیو سره شریک کړي. په نندارتون کې به د ښوونځیو تولیدات وپلورل شي چې ښوونځي کولی شي خپل د پلور توکي په ۲-۳ ساعتونو کې وپلوري. همدارنګه د پروپوزل لیکلو په آزاده سیالي کې به غیر ازمايښتي ښوونځي د ښو پروپوزلونو په وړاندي کولو سره وړې ډالۍ خپلې کړي. دا سیالي به د ۲۵ غیر ازمايښتي ښوونځیو ترمنځ تر سره شي چې په دې کې به ۱۰ غیر ازمايښتي ښوونځي د ورو ډالیو ګټونکي شي.

د کرهني د ښوونځیو تجارتي پلانونه:

په روان کال کې ۴ ښوونځیو وکولی شول د یو وړوکی تجارت د پیلولو لپاره د پښ لخوا وړې ډالۍ ترلاسه کړي او دا ۴ لیسې به خپل واره تجارټونه پیر ژر په خپلو لیسو کې پیل کړي.

د نمونوي ښوونځیو اعلان:

د نمونوي ښوونځیو اعلان به د روان کال په پای کې ترسره شي. د هغو ۲۰ ښوونځیو له ډلې څخه چې د ښوونځي د کارکردګي د نظارت او ارزونې په پروګرام کې توانیډلي وي معیارونه بشپړ کړي، ۵ ښوونځي به د نمونه یې ښوونځیو په توګه اعلان شي او ددې ۵ نمونه یې ښوونځیو پر ځای به ۵ نور ښوونځي د پښ موسسي د نظارت او ارزونې په پروګرام کې شامل شي.